

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ»

Студентки 5 курсу, 11 групи спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Публічне управління та адміністрування»

Романенко
Ксенії
Михайлівни

(підпис студента)

Науковий керівник
канд. екон. наук.,
доцент

Головня
Юлія
Ігорівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
к.держ.упр.

Динник
Ірина
Петрівна

(підпис гаранта)

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: публічне управління та адміністрування
Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«30» грудня 2022 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу студентів Романенко Ксенії Михайлівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Державне регулювання малого підприємництва в регіоні» (за матеріалами Житомирської міської ради, м. Житомир)

2. Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2022 р. № 3416

3. Строк здачі студентом закінченої роботи: 01.02.2023

4. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: розроблення комплексу заходів по підтримці малого підприємництва у м. Житомир.

Об'єкт дослідження: процес реалізації державної політики по регулюванню малого підприємництва у м. Житомир.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні засади державного регулювання малого підприємництва на регіональному рівні.

5. Зміст випускної кваліфікаційної роботи:

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

1.1. Оцінка ефективності функціонування малого підприємництва Житомирщини

1.2. Діагностика проблем державного регулювання малого підприємництва в регіоні

РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ

2.1. Світовий досвід державного регулювання малого підприємництва на регіональному рівні

2.2. Розроблення комплексу заходів по підтримці малого підприємництва у м. Житомир

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

6. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 24.11.2022	24.11.2022
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 30.12.2022	30.12.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2023	10.01.2023

4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2023	20.01.2023
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 27.01.2023	27.01.2023
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.02.2023	01.02.2023
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-02. 06.2023	01-02. 06.2023
8	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.02.2023	До 10.02.2023
9	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

7.Дата видачі завдань «30» грудня 2022 р.

8.Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Головня Ю.І. _____
(прізвище, ініціали, підпис)

9.Гарант освітньої програми Динник І.П.

10.Завдання прийняв до виконання студент Романенко К.М. _____
(прізвище, ініціали, підпис)

11.Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота виконана на актуальну тему, оскільки присвячена питанням державного регулювання малого підприємництва в регіоні.

Автором проаналізовані напрями державної підтримки розвитку малого підприємництва в кризових умовах, здійснено оцінку ефективності функціонування малого підприємництва Житомирщини та виявлено проблеми державного регулювання малого підприємництва в регіоні.

Другий розділ ВКР присвячено питанням світового досвіду державного регулювання малого підприємництва на регіональному рівні та розробленню комплексу заходів по підтримці малого підприємництва у м. Житомир.

У процесі дослідження здобувач продемонструвала достатній рівень володіння методологією наукових досліджень, вміння використовувати сучасні методи оброблення інформації.

Робота відповідає затвердженій темі, виконана відповідно до завдання, мету дослідження досягнуто.

Випускна кваліфікаційна робота Романенко Ксенії Михайлівни виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам та рекомендується до захисту з позитивною оцінкою, а її автор Романенко К.М. на отримання кваліфікації бакалавра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи Головня Ю.І. _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____
(підпис, дата)

11.Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента Романенко К.М. _____
(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____
(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____
(підпис)

«01» лютого 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ	7
1.1.Оцінка ефективності функціонування малого підприємництва Житомирщини	7
1.2.Діагностика проблем державного регулювання малого підприємництва в регіоні	14
РОЗДІЛ 2. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ .	21
2.1.Світовий досвід державного регулювання малого підприємництва на регіональному рівні.....	21
2.2.Розроблення комплексу заходів по підтримці малого підприємництва у м. Житомир.....	27
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33
ДОДАТКИ.....	38

ВСТУП

Актуальність. Ринкова економіка, глобалізаційні процеси, пандемія COVID-19, війна в Україні – все це дуже змінило умови господарювання, особливо малого підприємництва. При цьому, функціонування малого бізнесу значною мірою забезпечує розвиток регіонів, прискорює інвестиційні процеси, впливає на структуру національної економіки. Крім того, динамічний розвиток суб'єктів малого підприємництва є індикатором сприятливих умов подальшого формування та активізації розвитку підприємств середнього та великого бізнесу.

Світовий досвід показав, що державна підтримка на регіональному рівні є досить важлива для малого підприємництва, зокрема під час кризових умов. Саме тому в сучасних умовах господарювання малих підприємств в Україні, зокрема на Житомирщині, важливим є аналіз державної підтримки місцевими органами влади.

Мета дослідження полягає у розробленні комплексу заходів по підтримці малого підприємництва у м. Житомир.

Для досягнення цієї мети сформовано такі *завдання*:

- оцінити ефективність функціонування малого підприємництва регіону;
- здійснити діагностику проблем державного регулювання досліджуваного питання;
- дослідити світовий досвід державного регулювання малого бізнесу на регіональну рівні;
- розробити комплекс заходів щодо підтримки малого підприємництва у м.Житомир.

Об'єкт дослідження – процес реалізації державної політики по регулюванню малого підприємництва у м. Житомир.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні засади державного регулювання малого підприємництва на регіональному рівні.

Ступінь вивченості теми. Робота виконана на основі нормативно-правових документів України [1; 2; 3; 4; 5], Європейського Союзу [32; 33; 34; 35; 37; 38; 39; 40; 41; 42; 44; 45; 46; 48; 49; 50; 51; 52], документації та новин Житомирської

міської ради [18; 19; 20; 21; 22; 27; 28; 29]. Для вивчення показників оцінки рівня ефективності діяльності малих підприємств були проаналізовані роботи вчених-економістів: Балабан П.Ю., Овсієнко А.М. [9], Габор С.С., Габор В.С. [10], Газуда М.В., Волощук Н.Ю. [11], Кизим М.О., Чечетова-Терашвілі Т.М. [12], Назаркевич І.Б., Назаркевич О.Б. [15]. Безпосередня оцінка рівня ефективності діяльності малих підприємств Житомирщини були використані статистичні дані служби державної статистики України [17; 24] та головного управління статистики у Житомирській області [16; 23; 25; 26; 31].

Методи дослідження. В ході дослідження використовувалися наступні методи: порівняння для встановлення відмінностей/подібностей ефективності діяльності та державного регулювання; розрахунок для оцінки ефективності діяльності малого підприємництва Житомирщини; узагальнення для написання висновків до кожних рисунків, таблиць, гіпотез, частин роботи; ототожнення та ізолювання для аналізу світового досвіду; аналіз та синтез, який використовувався при оцінці рівня ефективності функціонування малих підприємств та державному регулювання даного питання як в світі, так і в м. Житомир; логічні та гіпотетичні методи використовувалися при написанні пропозицій щодо підтримки малого бізнесу.

Практична цінність. Результати випускної кваліфікаційної роботи можуть бути використані Житомирською міською радою для дослідження пропозицій, наведених в даній роботі.

Структура роботи. Робота складається з 2 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи складає 33 сторінки. В роботі представлено 5 таблиць, 5 рисунків, 2 додатки та використано 53 джерела.

РОЗДІЛ 1

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

1.1. Оцінка ефективності функціонування малого підприємництва Житомирщини

Мале підприємство згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» - це підприємство, в якого показники на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідає як мінімум двом із наступних критеріїв: балансова вартість активів становить від 350 тисяч євро (не включаючи дане значення) до 4 мільйонів євро включно; чистий дохід від реалізацій становить від 700 тисяч євро (не включаючи дане значення) до 8 мільйонів євро включно; середня кількість працівників від 11 до 50 осіб включно [1]. При цьому, як зазначається в Господарському кодексі України підприємство може бути приватним (діяти на основі приватної власності громадян чи юридичної особи); колективним (діяти на основі колективної власності); комунальним (діяти на основі комунальної власності територіальної громади); державним (на основі державної власності); змішаним (на основі об'єднання майна різних форм власності); спільним комунальним (діяти на основі договірних засад спільного фінансування територіальними громадами) [1].

Тобто, мале підприємство – це приватне, колективне, комунальне, державне, змішане, спільне комунальне підприємство, в якому балансова вартість активів становить від 350 тисяч євро (не включаючи дане значення) до 4 мільйонів євро включно; чистий дохід від реалізацій становить від 700 тисяч євро (не включаючи дане значення) до 8 мільйонів євро включно; середня кількість працівників від 11 до 50 осіб включно.

Малі підприємства відіграють значну роль в економіці країни. Зокрема, кількість малих підприємств складає значну частину від загальної кількості підприємств, як це видно з рис. 1 на прикладі м. Житомир[25].

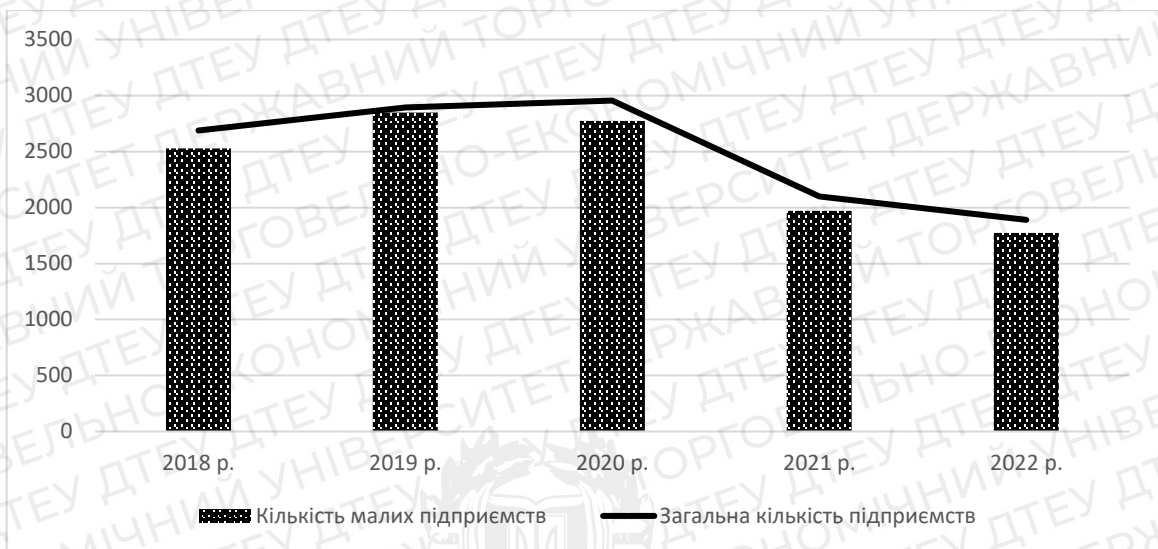

Рис.1.1 Співвідношення малих підприємств до загальної кількості підприємств в м. Житомир за період 2018-2022 рр., одиниць[25]

Як видно з рис. 1.1 найбільша кількість малих підприємств в м. Житомир була в 2019 р. та становила 2847 одиниць та 95% від загальної кількості всіх підприємств. В 2018 р. та 2020 р. незважаючи на те, що кількість малих підприємств була меншою, але не перетинала позначку у 93% від загальної кількості. Це свідчить про значущість малого підприємництва в регіоні. При цьому, важливо відмітити, що до даних значень не включені фізичні особи-підприємці.

Загальна кількість підприємств Житомирщини в 2021 р. значно скоротилася до позначки близько 2100 одиниць [28]. Проте офіційні дані стосовно кількості малих підприємств Житомирщини відсутня. При цьому, в 2022 р. незважаючи на війну підприємства Житомирщини працюють. Хоча на початку повномасштабного вторгнення більшість припинила свою діяльність, проте вже на кінець 2022 р. близько 90% малих підприємств працює [29].

Оцінка ефективності діяльності малого підприємництва проводиться з мінімальною кількістю показників, адже статистична та оперативна інформація обмежена. Більшість науковців пропонують використовувати чотири головні показники: обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) як характеристика загальних результатів роботи; фінансові результати діяльності до оподаткування

як характеристика ступеню досягнення фінансових результатів; кількість зайнятих працівників як показник рівня зайнятості та можливих робочих місць для населення; середньорічна оплата праці як показник рівня життя населення, які працюють на малих підприємствах[9, с.8; 10, с.15; 11, с.104; 12, с.72; 15, с.44].

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) малих підприємств в Житомирському регіоні за видами економічної діяльності представлений в табл. 1.1[26]. Дані щодо фінансової та страхової діяльності, освіти в 2018 р. не оприлюднювалися через збереження конфіденційної статистичної інформації згідно Закону України «Про державну статистику», відповідної редакції [5].

Таблиця 1.1

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) малих підприємств в Житомирському регіоні за видами економічної діяльності за період 2018-2022 рр., тис. грн.[26]

Вид діяльності	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Сільське, лісове та рибне господарства	6663056,9	8330549,0	9377539,4	7408256,1	6371100,3
Промисловість	4570854,8	4519038,7	5364415,2	4237888	3644583,9
Будівництво	2122191,0	2814071,4	272509,9	215282,8	185143,2
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	10343835,9	10582933,8	14008150,1	11066438,6	9517137,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1270207,8	1379000,7	1709947,0	1350858,1	1161738
Фінансова та страхова діяльність	-	23298,2	21595,7	17060,6	14672,1
Операції з нерухомим майном	585259,5	753498,8	639356,8	505091,9	434379
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	403335,2	419824,4	463535,1	366192,7	314925,7
Освіта	-	45434,9	42948,7	33929,5	29179,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	76322,3	105395,8	180212,8	142368,1	122436,6
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	11902,6	12459,9	21135,7	16697,2	14359,6
Всього	27246206,2	30172795,4	35802845,2	28284247,7	24324453
% від загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) всіх підприємств	25,1	26,6	30,0	30,1	30,2

Таким чином, обсяг реалізованої продукції малими підприємствами Житомирщини протягом аналізованого періоду зростає незважаючи на пандемію

COVID-19. При цьому, якщо в 2019 р. порівняно з 2018 р. загальний обсяг реалізованої продукції зріс на 2926589,2 тис. грн., то в 2020 р. порівняно з 2019 р. він збільшився вже на 5630049,8 тис. грн. Варто зауважити, що дане збільшення відбулося за рахунок промисловості; оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів; транспорту, складському господарству, поштової та кур'єрської діяльності; діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги; мистецтву, спорту, розвагам та відпочинку. При цьому, обсяг реалізованої продукції малими підприємствами Житомирщини в 2020 р. вже становив 30%, що свідчить про більш ефективну їхню діяльність. Проте, будь-яка кризова умова спричинена зовнішніми факторами призводить до зменшення обсягу реалізованої продукції певних видів діяльності малих підприємств та зростання інших. Варто відмітити, що в 2021р. відбувся спад загального обсягу реалізація близько на 21% [28] та становив 23836508,4 тис. грн.. При цьому, обсяг реалізації в 2022 р. зменшився порівняно з 2021 р. на 14 % по всіх видах діяльності [29].

Фінансові результати до оподаткування малих підприємств Житомирщини за видами економічної діяльності протягом 2018-2020 рр. представлені в табл.1.2 [31].

Таблиця 1.2

Фінансові результати до оподаткування малих підприємств Житомирщини за видами економічної діяльності за період 2018-2022 рр., тис.грн. [31]

Вид діяльності	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Сільське, лісове та рибне господарства	1115094,5	506126,0	2251619,0	1778779	1529749,9
Промисловість	99915,0	155499,9	-652789,3	-515703,5	-443505,1
Будівництво	95626,5	131962,6	26941,4	21283,7	18303,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	58217,6	445350,8	350830,1	277155,8	238354
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	41814,7	37329,2	9174,6	7247,9	6233,2
Фінансова та страхова діяльність	-	1381,8	-56,5	44,6	38,4
Операції з нерухомим майном	5686,5	138892,7	-149525,0	-118124,8	-101587,3
Діяльність у сфері	-1089,6	43232,4	-25169,6	19883,9	17100,2

адміністративного та допоміжного обслуговування					

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4	5	6
Освіта	-	1916,9	986,3	779,2	670,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	8184,4	10281,7	11513,0	9095,3	7821,9
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-2914,2	-4756,0	-2138,8	-1689,7	-1774,1
Всього	2616794,9	1497619,2	866084,5	684206,8	588417,8
% від загального фінансового результату всіх підприємств	34,3	31,2	33,9	34,0	34,0

Як видно з табл. 1.2 фінансові результати до оподаткування малих підприємств Житомирщини щорічно скорочуються, що досить негативним явищем. При цьому, їх частка від загального обсягу має досить вагоме значення. Якщо в 2019 р. порівняно з 2018 р. більша частина видів діяльності мала позитивне значення, то в 2020 р. ситуація значно погіршилася. Тобто, пандемія COVID-19 значно вплинула на фінансові результати більшості малих підприємств. Проте, такий вид діяльності як сільське, лісове та рибне господарство підвищило свої фінансові результати на 1745493 тис. грн. Цілков логічним є те, що в 2020 р. фінансові результати охорони здоров'я та надання соціальної допомоги зросли, проте не на значну суму: 1231,3 тис. грн. В 2021 р. загальний обсяг фінансових результатів становив 684206,7 тис. грн. [28]. В 2022 р. фінансові результати до оподаткування малих підприємств зменшилися на 95789 тис. грн. [29].

Кількість зайнятих працівників на малих підприємствах Житомирщини представлена в табл.1.3 [23].

Таблиця 1.3

Кількість зайнятих працівників на малих підприємствах Житомирщини протягом 2018-2022 рр., осіб [23]

Вид діяльності	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Загальна кількість зайнятих працівників	123167	131418	135160	106776	91828
Кількість працівників на малих підприємствах	37626	36478	37054	29021	24977

% працівників на малих підприємствах від загальної кількості	30,5	27,7	27,4	27,2	27,2

Як видно з табл. 1.3 в 2019 р. кількість зайнятих працівників зменшилася на 1148 осіб попри те, що кількість малих підприємств була найвищою саме в 2019 р. (рис. 1.1). А в 2020 р. під час пандемії COVID-19 кількість працівників збільшилася на 576 осіб. Оскільки, протягом 2021-2022 рр. кількість малих підприємств скоротилася, то відповідно й кількість працівників теж. Проте, їхня частка від загальної кількості зменшилася. Тобто, малі підприємства мають змогу надавати робочі місця не зважаючи на кризові умови. Проте, частка зайнятих працівників по відношенню до всіх зайнятих Житомирщини щороку зменшується. Це свідчить про те, що люди надають перевагу працювати в середніх чи великих підприємствах. Можливо по тій причині, що вірогідність закриття малого підприємства в кризових умовах більша порівняно з іншими. На початку 2022 р. був присутній відтік персоналу, проте в кінці року малі підприємства набрали достатню кількість персоналу для роботи [29].

Середньорічну оплату праці працівників малих підприємств м. Житомир доцільно порівняти зі всіма малими підприємствами України (рис. 1.2) [16; 17; 23; 24]. При цьому, середньорічна оплата праці розраховувалася шляхом ділення витрат оплати праці на кількість зайнятих працівників.

Рис.1.2 Середньорічна оплата праці малих підприємств Житомирщини та України за період 2018-2020 рр., грн./рік [16;17; 23; 24]

Як видно з рис. 1.2 середньорічна оплата праці малих підприємств Житомирщини була майже рівною з середньорічною оплатою праці в Україні та становила 54429 грн. Після чого, відбувається щорічний інтенсивніший ріст, аніж в цілому по Україні. Та вже в 2020 р. середньорічна оплата праці Житомирщини становить 74212 грн. Тобто, на 19783 грн. більше ніж в 2018 р. Проте, присутня тенденція стабільності середньорічної оплати праці малих підприємств протягом 2020-2022 рр. як в Україні, так і на Житомирщині. Це свідчить про неможливість збільшення фонду оплати праці в кризових умовах.

Головними проблемами для малих підприємств України в умовах військового стану є велика кількість неплатоспроможних клієнтів, неможливість спрогнозувати розвиток ситуації в країні, відсутність достатнього капіталу для продовження/відновлення підприємницької діяльності, недостатня кількість замовлень, значні проблеми з логістикою, недостатня кількість сировини та працівників (на початку війни значно вплинуло на діяльність підприємств, проте на кінець ситуація стабілізувалася). Варто зауважити, що Житомирщина змогла адаптуватися до нових реалій, адже 90% малих підприємств працює.

Таким чином, мале підприємство – це приватне, колективне, комунальне, державне, змішане, спільне комунальне підприємство, в якому балансова вартість активів становить від 350 тисяч євро до 4 мільйонів євро; чистий дохід від реалізацій становить від 700 тисяч євро до 8 мільйонів євро; середня кількість працівників від 11 до 50 осіб. На Житомирщині малі підприємства працюють досить ефективно, адже загальний обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) щорічно зростає; фінансові результати до оподаткування хоча й мають тенденцію до щорічного зменшення, проте їх частка від загального обсягу фінансових результатів всіх підприємств постійно зростає; малі підприємства мають змогу надавати робочі місця навіть попри те, що загальна кількість підприємств зменшується; середньорічна оплата праці зростає та має більше значення ніж в Україні в цілому. При цьому, в умовах війни близько 90% підприємств працює.

1.2. Діагностика проблем державного регулювання малого підприємництва в регіоні

Державне регулювання малого підприємництва відіграє чи не найважливішу роль в економіці країни, особливо в кризових умовах. В цілому, державна підтримка всіх підприємств полягає в свідомому формуванні державними органами відповідних прямих та опосередкованих інструментів для підтримки підприємницької діяльності. Зокрема, важливо відмітити, що під час дії воєнного стану виникає необхідність переходу від прямого адміністративного сприяння до формування сприятливого економічного і соціального середовища щодо удосконалення механізмів та інструментів стимулювання розвитку суб'єктів бізнесу, зокрема малого підприємництва [14, с. 4].

Головні нормативно-правові та обліково-методичні документи регулювання малого підприємництва на державному рівні представлені на рис. 1.3.

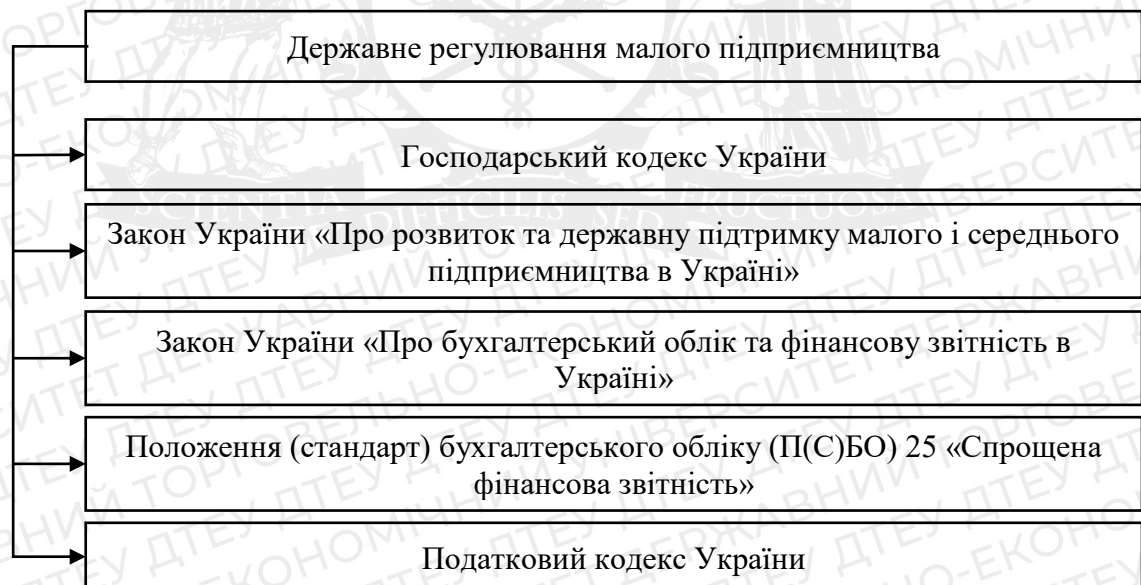

Рис. 1.3 Державне регулювання малого підприємництва в Україні

[1; 2; 4; 6; 7; 8]

Господарський кодекс визначає головні засади господарювання та здійснює регулювання відносин, які виникають під час організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання [1]. При цьому, всі

правові основи господарської діяльності Господарського кодексу встановлюються у відповідності з Конституцією України [6]. Господарський кодекс України має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання, розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами [1].

Підтримка малого бізнесу гарантується законом «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». відповідно до якого, держава гарантує фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу [4].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» розкриває головні ознаки малого підприємництва та визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [2].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» встановлює зміст та форму фінансової звітності малих підприємств України в складі Балансу та Звіту про фінансові результати [7].

Податковий кодекс України здійснює регулювання відносин всіх суб'єктів господарювання, в тому числі малого підприємництва, які виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства [8].

Регіональне державне регулювання здійснюється міською радою. Зокрема, в м. Житомир в 2020 р. було затверджено План місцевого економічного розвитку на

період 2021-2022 рр. Даний план розроблений відповідно до Законів України та Концепції інтегрованого розвитку м. Житомир до 2030 р. План розвитку м. Житомир включає в себе три головні цілі.

1. Вдосконалення партнерських відносин бізнесу та влади через формування інфраструктури підтримки підприємництва.
2. Підтримка експортних можливостей малого та середнього підприємництва міста на національній та міжнародній аренах.
3. Підтримка розвитку креативних індустрій та сфери послуг об'єднаної територіальної громади [27].

Дані цілі передбачають отримання певних результатів (Додаток А). Відповідно до інформації про виконання завдань та реалізацію проєктів пріоритету «Ефективне місто» [22] було частково досягнуто бажані результати. Зокрема, в 2021р. було досягнуто такі стратегічні цілі стосовно малого та середнього бізнесу:

- В приміщенні Головного управління ДПС у Житомирській області відкрито оновлений Центр обслуговування платників податків, який відповідає сучасним вимогам для надання послуг. Протягом 2021 року Центром надано майже 47 тисяч адміністративних послуг.
- У 2021 році продовжувалася співпраця із Житомирським міським центром зайнятості у рамках проведення навчальних та інших бізнес-подій, надання інформаційної та консультаційної підтримки.
- 25 березня 2021 року прийнято рішення Житомирської міської ради «Про внесення змін до рішення міської ради від 18.06.2020 №1895 «Про затвердження Положення про відшкодування суб'єктам господарювання відсотків за короткостроковими та середньостроковими кредитами, що залучені у банківських установах». Метою внесення змін є врегулювання питання щодо поєднання державної підтримки бізнесу за програмою «Доступні кредити 5–7–9%» з місцевою фінансовою підтримкою для суб'єктів мікропідприємництва та суб'єктів малого підприємництва. Завдяки місцевій фінансовій підтримці підприємці, що зареєстровані на території Житомирської міської територіальної громади,

отримують можливість користуватися кредитними коштами під 2,5–3,5–4,5% в гривні.

- Проведено круглий стіл за участі представників міської влади, Головного управління ДПС у Житомирській області та ГО "Консультаційний центр підтримки малого та середнього бізнесу" щодо обговорення створення Консультаційного центру підтримки малого та середнього бізнесу. В рамках "Майстерні з представниками бізнесу міста" організовано обговорення ідей щодо методів та форм підтримки малого та середнього підприємництва.

- У 2021 році з метою формування якісного регіонального замовлення на підготовку закладами професійної освіти робітничих кадрів, створено майданчик за участі представників бізнес-середовища, освіти та влади. Було вивчено потребу ринку праці у робітничих кадрах, та, за результатами, сформовано проєкт регіонального замовлення.

- У 2021 році організовано зустріч представників бізнесу з бізнесменом, громадським діячем Володимиром Чеповим на тему «Нова роль та місія бізнесу у хиткому Світі», присвячену виходу оновленої книги «ПЕРЕХРЕСТЯ». Участь у заході взяли 25 осіб. Для представників бізнесу HoReCa (ресторації) відбулась зустріч із засновником Кулінарної Академії та Асоціації шеф-кухарів України Ігорем Брагіним. Участь у заході взяли 40 осіб.

- У 2021 році організовано, проведено, надано сприяння у проведенні 7 заходів, що спрямовані на підтримку розвитку малого і середнього підприємництва.

- Відбувся V цикл Інформаційної школи профорієнтації в рамках проєкту "Шлях до майбутньої професії". 23 учасники школи відвідали підприємства міста, де ознайомилися з основними напрямками діяльності підприємств, виробничими цехами. Громадською організацією "Житомирська Асоціація науковців та бізнес-консультантів" за сприяння управління сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради організовано та проведено міський конкурс бізнес-проєктів підприємницької діяльності серед молоді. Участь у цьому проєкті взяли 18 учнів

та студентів. Відзначено наступні проекти: 1 місце - Відкриття мобільного ресторану; 2 місце - Відкриття конюшні; 3 місце - Відкриття ФОП "Вітамінка".

- Громадською організацією "Житомирська Асоціація науковців та бізнес-консультантів" за сприяння управління сім'ї, молоді та спорту міської ради організовано та проведено освітню програму "Курс бізнес-планування для молоді" для школярів та студентів громади, що включала інтенсив-курс із 6 семінарів/тренінгів оф-лайн з питань сутності та особливостей бізнес-планування для власної справи, особливостей маркетингу та менеджменту для стартапів. Також організовано та проведено 4 онлайн зустрічі/консультації індивідуальні та з міні-групами (3- 4 особи) щодо розробки ідей молодіжного та соціального бізнесу, дослідження ринкового середовища, стратегічного планування тощо. За результатами роботи учасників навчальних програм розроблено 8 соціальних та бізнес проектів.

- Проведено освітні програми "Школа соціального підприємництва", "Школа фінансової грамотності", "Тиждень фінансової грамотності" для школярів та студентів[22].

Таким чином, в 2021 р. було багато цілей, що описані планом розвитку Житомирщини. Головна ціль, яка була досягнута щодо діючих малих підприємств – це врегулювання питання щодо поєднання державної підтримки бізнесу за програмою «Доступні кредити 5–7–9%» з місцевою фінансовою підтримкою для суб'єктів мікропідприємництва та суб'єктів малого підприємництва.

Велику частину цілей займають різноманітні тренінги, семінари і т.д., що є також досить важливим. Адже, населення потребує інформації як про діяльність малих підприємств, так і про можливість створення та подання ідея для створення малого бізнесу, який займає третину від всіх підприємств Житомирщини. Попри те, міській раді варто більше уваги приділити саме допомозі малому бізнесу шляхом донесення важливої інформації щодо роботи кожному керівнику такого підприємства.

Проте, з початком повномасштабного вторгнення цілі державного регулювання дещо змінилися. Зокрема, для малого бізнесу Житомирська міська рада підтримує різноманітні грантові програми [18]:

- програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України», яка передбачає підтримку безперервного ведення бізнесу та його відновлення, включаючи можливість його переміщення (зокрема з зони бойових дій до Житомирщини), розширення діяльності на зовнішні ринки, підтримки рівня наявних бізнес-можливостей та/або їх покращення;
- програма грантової підтримки проєктів подвійного значення від UkrainianStartup (USF), яка сприяє створенню та розвитку інновацій продукції подвійного призначення: технологій, процесів чи інших складових, що відрізняють таку продукцію від існуючої;
- платформа для допомоги мікро- та малому бізнесу KeepGoing, яка започаткована ІТ-підприємцями для різних компаній, які працюють задля військових чи гуманітарних потреб;
- підтримка аграрного сектору та харчового виробництва в Україні від DanishRefugeeCouncil (DRC), яка полягає у зменшенні негативних наслідків для представників малого та середнього бізнесу аграрного сектору та харчового виробництва з одного боку, а з іншого залучення вразливих верств населення у виробничо-збутові ланцюжки задля посилення їхньої ролі в місцевій економіці.

При цьому, важливо відмітити, що Житомирська міська рада підтримала онлайн-платформу Державного аграрного сектору для аграріїв, яка передбачає надання грантів від міжнародних партнерів [19]. Тобто, в цілому малий бізнес Житомирщини має змогу отримувати допомогу під час війни. Проте, головна сфера діяльності відведена сільському господарству.

Оскільки Житомирщина розташована не в зоні бойових дій, малі підприємці часто переїжджають саме сюди. Тому Житомирська міська рада [21]:

- створила Telegramканал, у якому надані пропозиції по оренді та продажу різних виробничих, складських та офісних приміщень, розташованих на території м. Житомир;

- розробила гугл форму, в якій можна надати необхідну інформацію щодо потрібної площі для розміщення виробничих потужностей;
- створила чат-бот, в якому можна дізнатися інформацію щодо потенціалу громади, його економічну привабливість, а також вирішити необхідні питання щодо релокації бізнесу, який переміщується.

Таким чином, Житомирська міська рада під час війни може оперативно здійснювати аналіз потенційно переміщеного бізнесу та його потенціалу, що в свою чергу призводить до зростання економіки міста.

Варто зауважити, що за час війни в Житомирі був проведений виключно 1 круглий стіл з підприємцями: «Експортне фінансування: доступні можливості та перспективи розвитку». Проте, вона відбувалася онлайн, та передбачала презентацію нового продукту ПрАТ «експортне-кредитне агенство» для стимулювання експорту в умовах війни [20].

Таким чином, Житомирська міська рада в 2021 р. досягнула багатьох цілей, що описані планом розвитку Житомирщини. Головна ціль, яка була досягнута щодо діючих малих підприємств – це врегулювання питання щодо поєднання державної підтримки бізнесу за програмою «Доступні кредити 5–7–9%» з місцевою фінансовою підтримкою для суб'єктів мікропідприємництва та суб'єктів малого підприємництва. Проте, важливо відмітити, що в 2022 р. підтримує грантові програми, які дають можливість принаймні не припинити роботу малого бізнесу, особливо аграрному сектору, який є досить важливим в наш час. Також, Житомирська міська рада під час війни може оперативно здійснювати аналіз потенційно переміщеного бізнесу та його потенціалу, що в свою чергу призводить до зростання економіки міста.

РОЗДІЛ 2

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ

2.1. Світовий досвід державного регулювання малого підприємництва на регіональному рівні

Практика державного регулювання кожної країни світу як на державному, так і на регіональному рівні є надзвичайно різноманітною. Проте, враховуючи той факт, що Україна з 23 червня 2022 р. стала кандидатом на членство в ЄС [30], варто розглядати досвід державного регулювання малого підприємництва на регіональному рівні країн, які вже є членами ЄС. В першу чергу варто відмітити, що до малих підприємств European Commission відносять підприємства на яких працює від 11 до 50 осіб, товарообіг становить від 2-ох до 10 млн. євро, річний баланс – 2-10 млн. євро [35]. В Україні ж замість товарообігу взятий показник чистого доходу від реалізації, а річний баланс – від 350 тис. до 4 млн. євро [2]. Тобто, в державах-членах ЄС до малих відносять більше підприємств, ніж в Україні.

З 2008 р. ЄС почав зосереджувати свою увагу на малому підприємстві. Це підтверджується виданням стратегічних документів щодо підтримки та розвитку малого підприємництва (Додаток Б). Одним із найважливіших документів є SBA, яка була прийнята у 2008 р. як основний політичний документ для підтримки малого та середнього бізнесів. На основі десяти принципів (рис. 2.1) з відповідними діями він пропонує новий підхід до підприємництва [36; 39]. Зокрема, SBA дає змогу малим підприємствам самостійно вибрати найбільш зручні для них системи обліку, якщо вони не в змозі підтримувати значні відділи бухгалтерії; використання електронного документообігу, що значно скорочує паперово-бюрократична роботу та витрати пов'язані з нею; звітність зі сплати ПДВ подається за допомогою спрощеної процедури; можливість отримати

мікрокредитну допомогу від Європейського інвестиційного банку [13; 43, с.215-216].

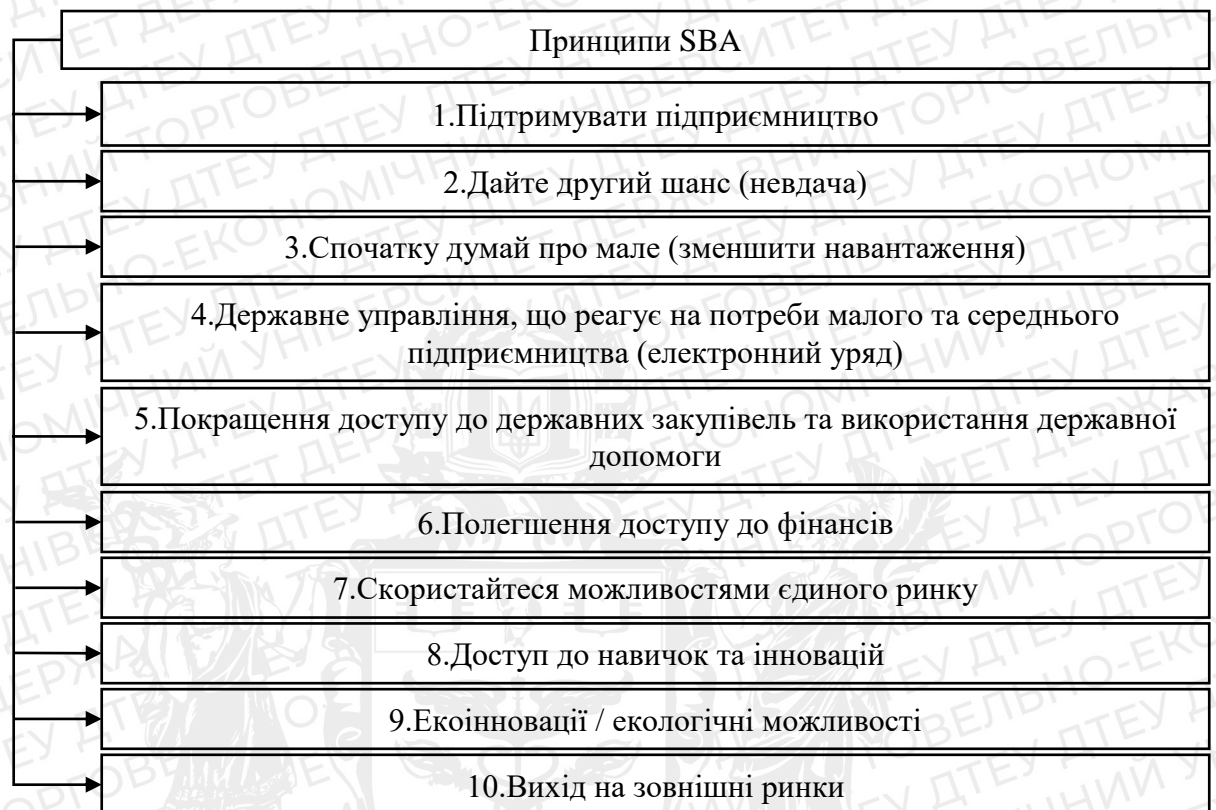

Рис. 2.1 Принципи SBA[36; 39]

Важливо відмітити, що на регіональному рівні (в державах-членах ЄС) найпоширенішими принципами, на які припадає близько 55% заходів щодо підтримки малого бізнесу, є три принципи.

- Принцип 1 – підтримувати підприємництво. Зокрема, створення середовища, в якому підприємці та працівники можуть процвітати, а підприємливість винагороджувалася.

- Принцип 6 – полегшення доступу до фінансів. Зокрема, розвиток правового та бізнес-середовища, що сприятиме своєчасному здійсненні платежів у комерційних операціях.

- Принцип 8 – доступ до навичок та інновацій. Зокрема, сприяти підвищенню кваліфікації працівників малого підприємництва та всіх форм інновацій.

Проте, кожний із документів, які були прийняті ЄС є важливими не лише на національному рівні, але й на регіональному (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Документи ЄС щодо малого підприємництва та їх роль для місцевих та регіональних органів влади

Документ ЄС	Роль для місцевих та регіональних органів влади
SBA (2008) «Думай спочатку про мале»	Реалізація SBA передбачає як національні, так і регіональні органи влади
Інтегрована промислова політика в еру глобалізації	Впровадження кластерної політики для подолання провалів ринку та розвивати інноваційні ніші, використовуючи спеціалізовані smart-стратегії
Територіальний порядок денний ЄС 2020 – На шляху до інклюзивних, розумних та сталих Європейських регіонів	Підтримка регіонів у пошуку власних шляхів сталого розвитку
План дій електронного уряду на 2011-2015рр.	Підтримка регіонів для переходу до відкритого, гнучкого та спільного електронного уряду
План дій щодо покращення доступу до фінансування малого та середнього бізнесу	Вжити заходи для полегшення доступу до інформації для малого підприємництва
Керівництво з досліджень та інновацій. Стратегії розумної спеціалізації	Розроблення політики малого бізнесу відповідно до їх потреб, створення сприятливого середовища для підприємництва та наукових досліджень, а також отримання доступу до інших програм ЄС
Зміцнення європейської промисловості для зростання та економічного відновлення	Заохочування поглинання ринку та впровадження стратегій для інтелектуальної спеціалізації з використанням потенціалу досліджень та інновацій
План дій «Підприємництво 2020»	Для фінансування малого підприємництва мають бути доступні ресурси ЄСФ та ЄФРР
За європейське промислове відродження	Заохочення міжєвропейських ланцюжків вартості
Модернізація єдиного ринку: більше можливостей для людей і бізнесу	Регуляторні зміни на національному, регіональному та місцевому рівнях
Ініціативи Start-up та Scale-up	Сприяти створенню та розширенню підприємництва
Інвестиції в розумну, інноваційну та стійку промисловість	Взяття участі у всіх засадах стійкої промисловості

Джерело: узагальнено автором на основі [32; 33; 34; 37; 38; 40; 42; 46; 48; 49; 50; 52]

Таким чином, документи ЄС які безпосередньо стосуються малого підприємництва охоплюють не лише національний рівень, але й місцевий та

регіональний. Проте, незважаючи на це, регіональне регулювання має свої особливості в залежності від ряду чинників: гендерних аспектів, місцезнаходження, кількості населення тощо.

Наприклад, в Центральній Македонії останніми роками розробляються проекти та різноманітні ініціативи щодо підвищення економічної конкурентоспроможності та сприяння розвитку малого підприємництва. Зокрема, вона є частиною InterregEurope (програма співпраці та ініціативи щодо інновацій) а також присутня значна концентрація НДДКР. Проте, як показує дослідження [39, с.21] даний регіон має багато традиційного малого бізнесу, якому бракує інноваційних змін. В більшості випадків дана тенденція пов'язана з труднощами в пошуку працівників відповідної кваліфікації після відтоку висококваліфікованих та освічених кадрів. При цьому, регіональне управління велику частину витрат на дослідження та розробки витрачає на освіту, залишаючи підприємствам незначний відсоток. Тобто, можна сказати, що державні органи Центральної Македонії приділяють на значну увагу малим підприємствам, або ж запроваджують не ті проекти та ініціативи щодо підтримки та розвитку малого підприємництва.

Зовсім інша ситуація в Південній Данії, яка має дуже сприятливі умови для створеного та уже діючого малого підприємства. Даний регіон має найвищий рівень виживання нових підприємств та їх найбільше зростання. При цьому, Південна Данія є лідером ЄС у сфері соціальних технологій, сталої енергетики та економіки знань. Проте, як і в будь-якому регіоні є свої проблеми. Зокрема, недостатнє співробітництво між університетами та приватним сектором, складність у отриманні венчурного капіталу [39, с.21].

Проте, варто розглянути які саме заходи здійснюють державні органи в даних регіонах. Зокрема, в Центральній Македонії створено новий онлайн-портал про послуги для підтримки малого підприємництва; розширено фонд інноваційно-технологічного розвитку з можливістю подальшого посилення інноваційної системи; процеси державних закупівель стали більш оптимізованими (усунули потреби у дорогих і тривалих процедурах затвердження для участі у тендерах);

відбулася реструктуризація боргу, що допомогло скоротити неплатоспроможність; інститут акредитації підписав двосторонні та міжнародні угоди для полегшення доступу малих підприємств до міжнародних ринків [47, с.740-741]. При цьому, в Центральній Македонії, як і будь-який інший регіон дотримується сталого розвитку.

Південна Данія дотримується стратегії «зеленого бізнесу». Тобто, всі підприємства, в тому числі й малі мають дотримуватися екологічної стійкості у своїй діяльності, прагнути використовувати відновлювані ресурси та намагатися мінімізувати негативний вплив своїх діяльності на навколишнє середовище. Для того, щоб досягти «зеленого бізнесу» в Південній Данії були проведені різноманітні семінари та зустрічі для поінформування малого підприємництва щодо підвищення використання ресурсів, можливості їх заміни тощо; здійснено ряд заходів щодо полегшення доступу до фінансування малого підприємництва; державні органи сприяли передачі зелених технологій між підприємствами; проводилися конкурси в сфері екоінновацій[41, с.5]. Також важливим у розвитку малого підприємництва є форум регіонального розвитку Південної Данії під назвою GrowthForum, який відповідає за безпосереднє створення стратегії розвитку бізнесу регіону (проте не лише Південної Данії), моніторинг умов зростання, надання рекомендацій щодо спів фінансування та порад для використання бюджету, оцінка розвитку бізнесу. Даний формул передбачає створення партнерства між бізнесом, навчальними закладами, профспілками, різноманітними організаціями, місцевою владою та обласною радою. Важливо відмітити, що членами даної організації є представники як місцевої влади, так і бізнесу та навчальних закладів [53, с.16-17]. Тобто, GrowthForum це форум, який може надати точну, своєчасну та правдиву інформацію щодо діяльності малого підприємництва Південної Данії та приймати своєчасні рішення щодо їх розвитку; надавати консультації керівництву малих підприємств; організувати семінари тощо.

При цьому, майбутнє членство України в ЄС відкриває перед країною нові можливості щодо фінансування малого підприємництва. Наприклад, у Сербії в

2012р. з'явився фонд WCIF, що з моменту заснування підтримав 4000 малих та середніх підприємств та створив 78 тис. робочих місць. Дана ініціатива фінансується Європейським Союзом. Її мета – покращити доступ до фінансування для малого та середнього бізнесу в шести економіках Західних Балкан через покращення економічного та регуляторного середовища. В тому числі через реформи політики, надання акціонерного капіталу, боргового фінансування та спеціальні консультаційні послуги. Тобто, існує можливість створення такого ж фонду для України, як допомоги у післявоєнний період, або навіть під час.

Досить хорошим прикладом є Сомалі, яке у 2021 р. під час війни впровадило фінансування для інклюзивного зростання. Це проєкт на 4,5 млн. євро, що спрямований на посилення спроможності партнерських фінансових установ для заповнення дефіциту фінансування із забезпеченням розширення доступу до фінансування шляхом надання мікропозик і технічної допомоги.

Для України в перспективі є вступ до Фонду можливостей Північного Африканського Рогу, який є фондом впливу та націлений на малі та середні підприємства. Даний фонд з'єднує інвесторів із перспективними підприємствами, щоб сприяти економічному розвитку та стабільності в усьому регіоні.

Таким чином, одним із найважливіших документів ЄС є SBA, яка була прийнята у 2008 р. як основний політичний документ для підтримки малого та середнього бізнесів. Регіональне регулювання має свої особливості в залежності від ряду чинників: гендерних аспектів, місцезрештування, кількості населення і т. д. Наприклад, в Центральній Македонії останніми роками розробляються проєкти та різноманітні ініціативи щодо підвищення економічної конкурентоспроможності та сприяння розвитку малого підприємництва. Південна Данія найбільше надає перевагу дотриманню стратегії «зеленого бізнесу». Тобто, всі підприємства, в тому числі й малі мають дотримуватися екологічної стійкості у своїй діяльності, прагнути використовувати відновлювані ресурси та намагатися мінімізувати негативний вплив своїх діяльності на навколишнє середовище.

2.2. Розроблення комплексу заходів по підтримці малого підприємництва у м. Житомир

В умовах війни чи не головним завданням є підтримка малого бізнесу, проте як показав аналіз Житомирська міська рада не значно приділяє цьому уваги. Тому пропонується ряд заходів (рис. 2.2).

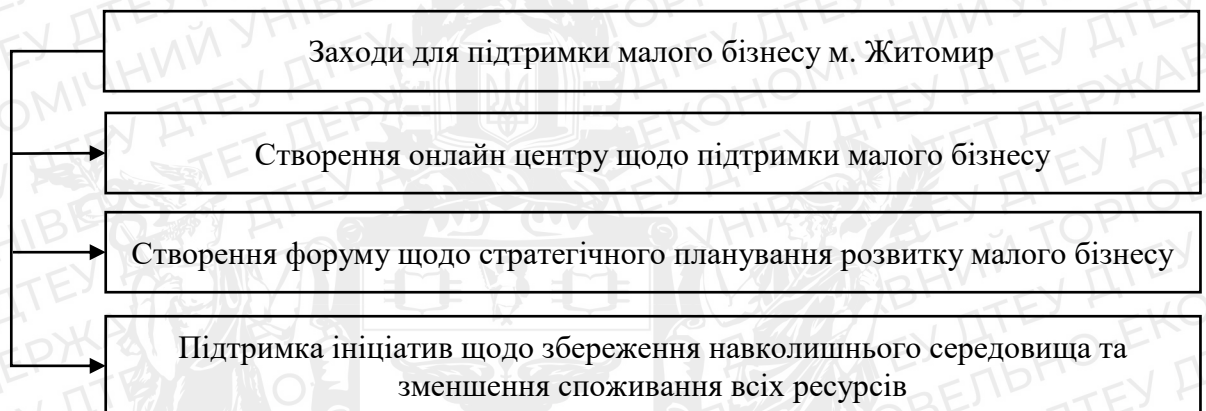

Рис. 2.2 Заходи для підтримки малого бізнесу м. Житомир [розроблено автором]

Тобто, в першу чергу створити центр підтримки малого підприємництва в режимі онлайн, що забезпечить швидку реакцію на питання/проблему підприємця, зменшить витрати та збільшить продуктивність роботи. Проте варто відмітити, що не всі питання можна вирішити в режимі онлайн, тому центр підтримки малого бізнесу, який вказаний в плані місцевого економічного розвитку, все ж має бути.

Для полегшення роз'яснення питань підприємців Житомирській міській раді пропонується розробити чат-бот, в якому будуть вказані всі можливі напрямки проблем. При цьому, важлива наявність внесення пропозицій та надання скарг. Адже, без цього, здійснити покращення діяльності малого бізнесу з боку влади майже неможливо. Після того, як підприємець вибере необхідний розділ, його має перенаправляти на різноманітні сайти з його проблемою, номером телефону уповноваженого або навіть записом на онлайн-консультацію. Даний чат-бот має вирішити питання швидкого реагування на питання

підприємців, а також внесення їх пропозицій для розвитку підприємницької діяльності. Проте, важливо щоб була достатня кількість консультантів та уповноважених осіб, які б приділяли увагу малому підприємництву.

Опираючись на досвід країн ЄС Житомирщині для достовірних стратегічних цілей варто створити певний форум, який би відповідав за аналіз необхідної інформації та безпосередню розробку стратегії. При цьому, до нього мають входити представники малих підприємств, навчальних закладів, профспілок, організацій, місцевої влади та обласної ради. Кожних із представників буде розглядати питання підтримки та розвитку малих підприємств по-різному, а отже має забезпечуватися максимальна корисність від даної групи.

Даний форум має бути побудований на основі потрійної спіралі з тісною співпрацею між Житомирською міською радою, малими підприємцями та різноманітними навчальними закладами. При цьому, він має опиратися на закони України та не здійснювати діяльність проти їх. Форум повинен відповідати за створення стратегії розвитку малих підприємств Житомирщини, здійснювати моніторинг умов покращення діяльності, а також надавати рекомендації щодо співфінансування та поради щодо того, як має бути використаний бюджет підприємців. При цьому, має приділятися увага оцінці розвитку бізнес-проектів у регіоні з можливістю відхиляти проектні пропозиції.

На час війни даний форум має розробляти щорічні плани, з можливістю їх коригування. В даному плані мають бути відображені загальні цілі, пріоритетні сфери та основні інструменти для реалізації стратегії. Варто відмітити, що після закінчення війни, даний план має бути розроблений не на один рік, тобто мати довготривалий характер планування.

При цьому, особливу увагу слід приділяти сталому розвитку, зокрема підтримці ініціатив щодо збереження навколишнього середовища та зменшення споживання всіх видів ресурсів, що є чи не найактуальнішим питанням останнім часом. Адже постійне бомбардування України призводить до значної втрати електропостачання, що в свою чергу позначається на тепло- та водопостачанні. Малий бізнес вимушений купувати генератори, які в даний час є досить

дорогими. Тому Житомирській міській раді пропонується проаналізувати всі можливі удосконалення водо-, тепло-, електропостачання (можливо створення конкурсу). Також пропонується створити інвестиційний міжнародний фонд, кошти якого будуть вилучатися на покращення діяльності малих підприємств, які нададуть відповідний бізнес-план.

Важлива увага має приділятися водопостачанню, адже попит на воду значний, особливо на підприємствах. Тому варто організувати семінар щодо того, як можна зробити кругообіг води для малих підприємств, що скоротить загальні витрати прісної води, якої на землі не так багато. При цьому, під час війни забезпечить постійну наявність водопостачання за умови наявності електроенергії, що на даний момент забезпечує наявність генераторів.

Таким чином, Житомирська міська рада має надавати інформацію щодо удосконалення водопостачання підприємцям, забезпечити створення інвестиційного міжнародного фонду. Дані дії призведуть до покращення діяльності малого підприємництва, скорочення використаних ресурсів.

Запропоновані заходи щодо покращення підтримки малого підприємництва Житомирщини представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Заходи покращення підтримки малого підприємництва Житомирщини

Напрямок удосконалення	Запропоновані заходи	Очікуваний результат
Підтримка малого бізнесу	Забезпечення безперебійної онлайн підтримки шляхом створення чат-боту зі всіма необхідними функціями	Зменшення витрат та часу для вирішення проблем, надання скарг, внесення пропозицій
Удосконалення стратегічного планування	Створення форуму, що відповідатиме за аналіз інформації та розробку стратегії. При цьому, до форуму мають входити представники бізнесу, органів влади та навчальних закладів	Створення реальних та точних стратегічних планів щодо розвитку малого підприємництва регіону
Підтримка сталого розвитку	Проведення семінарів, тренінгів, конкурсів щодо удосконалення підприємств в напрямку збереження навколишнього середовища та зменшення споживання всіх	Зменшення використання ресурсів (особливо електроенергії та води), що дасть змогу стати незалежними від розподілу цих ресурсів. А також дані

	видів ресурсів	ресурси залишаться для майбутніх поколінь

Джерело: [розроблено автором]

Таким чином, для підтримки малого бізнесу в м. Житомир варто створити онлайн центр щодо підтримки малого бізнесу, який забезпечить швидку реакцію на питання/проблеми підприємців, зменшить їхні витрати та підвищить продуктивність роботи; створити форум, який буде орієнтований на розвиток малого бізнесу та буде включати представників місцевої влади, бізнесу та навчальних закладів; забезпечити перехід до електронного документообігу шляхом створення відповідної постанови та рекомендацій до її виконання; здійснювати підтримку ініціатив щодо збереження навколишнього середовища та зменшення споживання всіх ресурсів шляхом створення міжнародного інвестиційного фонду, а також проведенням аналізу світового досвіду та донесенням інформації до представників малого бізнесу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Мале підприємство – це приватне, колективне, комунальне, державне, змішане, спільне комунальне підприємство, в якому балансова вартість активів становить від 350 тисяч євро до 4 мільйонів євро; чистий дохід від реалізацій становить від 700 тисяч євро до 8 мільйонів євро; середня кількість працівників від 11 до 50 осіб. На Житомирщині малі підприємства працюють досить ефективно, адже загальний обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) щорічно зростає; фінансові результати до оподаткування хоча й мають тенденцію до щорічного зменшення, проте їх частка від загального обсягу фінансових результатів всіх підприємств постійно зростає; малі підприємства мають змогу надавати робочі місця навіть попри те, що загальна кількість підприємств зменшується; середньорічна оплата праці зростає та має більше значення ніж в Україні в цілому. При цьому, в умовах війни близько 90% підприємств працює.

2. Житомирська міська рада в 2021 р. досягнула багатьох цілей, що описані планом розвитку Житомирщини. Головна ціль, яка була досягнута щодо діючих малих підприємств – це врегулювання питання щодо поєднання державної підтримки бізнесу за програмою «Доступні кредити 5–7–9%» з місцевою фінансовою підтримкою для суб'єктів мікропідприємництва та суб'єктів малого підприємництва. Проте, важливо відмітити, що в 2022 р. підтримує грантові програми, які дають можливість принаймні не припиняти роботу малого бізнесу, особливо аграрному сектору, який є досить важливим в наш час. Також, Житомирська міська рада під час війни може оперативно здійснювати аналіз потенційно переміщеного бізнесу та його потенціалу, що в свою чергу призводить до зростання економіки міста.

3. Одним із найважливіших документів ЄС є SBA, яка була прийнята у 2008 р. як основний політичний документ для підтримки малого та середнього бізнесів. Регіональне регулювання має свої особливості в залежності від ряду чинників: гендерних аспектів, місцезнаходження, кількості населення і т. д. Наприклад, в

Центральній Македонії останніми роками розробляються проекти та різноманітні ініціативи щодо підвищення економічної конкурентоспроможності та сприяння розвитку малого підприємництва. Південна Данія найбільше надає перевагу дотриманню стратегії «зеленого бізнесу». Тобто, всі підприємства, в тому числі й малі мають дотримуватися екологічної стійкості у своїй діяльності, прагнути використовувати відновлювані ресурси та намагатися мінімізувати негативний вплив своїх діяльності на навколишнє середовище.

4. Для підтримки малого бізнесу в м. Житомир варто створити онлайн центр щодо підтримки малого бізнесу, який забезпечить швидку реакцію на питання/проблеми підприємців, зменшить їхні витрати та підвищить продуктивність роботи; створити форум, який буде орієнтований на розвиток малого бізнесу та буде включати представників місцевої влади, бізнесу та навчальних закладів; забезпечити перехід до електронного документообігу шляхом створення відповідної постанови та рекомендацій до її виконання; здійснювати підтримку ініціатив щодо збереження навколишнього середовища та зменшення споживання всіх ресурсів шляхом створення міжнародного інвестиційного фонду, а також проведенням аналізу світового досвіду та донесенням інформації до представників малого бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України №18-22 від 2003. Редакція 01.01.2023.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №40 від 1999. Редакція 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» №36 від 2003 р. Редакція 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
4. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» №3 від 2013. Редакція 17.06.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>
5. Закону України «Про державну статистику» №43 від 1992. Редакція 19.04.2014. Від 01.01.2023 втратив чинність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2614-12#Text>
6. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» №161/4382 від 15.03.2000. Редакція від 10.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>
8. Податковий кодекс України. URL: <https://tax.gov.ua/nk/>
9. Балабан П.Ю., Овсієнко А.М. Малий бізнес у сфері торгівлі: практико орієнтована методика оцінки ефективності діяльності підприємств. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. №1(105). 2022. с.7-14.
10. Габор С. С., Габор В.С. Ефективність як економічна категорія. Інноваційна економіка. 2012. № 7. С. 14–17.

11. Газуда М.В., Волощук Н.Ю. Регіональний розвиток сфери малого підприємництва: монографія. Ужгород: Видавництво «ФОП Сабов А.М.», 2017. 254 с.

12. Кизим М.О. Чечетова-Терашвілі Т.М. Методичний підхід до оцінки ефективності функціонування малого і середнього підприємництва в Україні. Економічний простір. №133. 2018. с. 69-79.

13. Лондар С.Л., Кузнецов К.В. Міжнародний досвід податкового регулювання та підтримки малого та середнього підприємництва (МСП). 2016. с. 1–18.

14. Мельник Т.Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. Економіка, управління та адміністрування. №2(100). 2022. с. 3-11.

15. Назаркевич І.Б., Назаркевич О.Б. Інтегральна оцінка діяльності малих підприємств України в умовах структурної трансформації вітчизняної економіки. Економічний журнал Одеського політехнічного університету. №1(11). 2020. с. 40-47.

16. Витрати на оплату праці на підприємствах за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Житомирській області. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>

17. Витрати на персонал суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

18. Грантові програми та програми підтримки, які доступні українському бізнесу. URL: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=16140>

19. Державний аграрний реєстр – онлайн платформа для підтримки фермерів. URL: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=15990>

20. До уваги підприємців! Житомирська міська рада запрошує приєднатися до круглого столу «Експортне фінансування: доступні можливості та перспективи розвитку». URL: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=16157>

21. Житомир готовий приймати бізнес, який змушений переїхати, аби працювати. URL: <https://zt-rada.gov.ua/?pages=15831>

22. Інформація про виконання завдань та реалізацію проєктів м. Житомир до 2030 року. URL: <https://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1656505203.pdf>

23. Кількість зайнятих працівників на підприємствах за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Житомирській області. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>

24. Кількість зайнятих працівників у суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

25. Кількість суб'єктів господарювання по містах обласного значення та районах. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Житомирській області. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>

26. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Житомирській області. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>

27. План розвитку м. Житомир 2021-2022. URL: <https://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1609918683.pdf>

28. Проблеми і можливості: житомиряни відкривають власний бізнес під час війни. URL: https://www.zhitomir.info/news_210823.html

29. «Сьогодні той час, коли потрібно робити великі проєкти» - Житомирський міський голова Сергій Сухомлин. URL: <https://suspilne.media/350142-sogodni-toj-cas-koli-potribno-robiti-veliki-proekti-zitomirskij-miskij-golova-sergij-suhomlin/>

30. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>

31. Фінансові результати до оподаткування за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Житомирській області. URL: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua/>

32. A Stronger European Industry for Growth and Economic Recovery. URL: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/stronger-european-industry-growth-and-economic-recovery-industrial-policy-communication-update-com2012-582-final>

33. An action plan to improve access to finance for SMEs. URL: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/action-plan-improve-access-finance-smes>

34. An Integrated Industrial Policy for the Globalisation Era. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0614:FIN:EN:PDF>

35. Commission recommendation 2003/361. URL: https://commission.europa.eu/index_en

36. Corman Marie. The small business act for Europe. Beirut. 8 october 2014. 26 p.

37. E-government Action Plan 2011-2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0743:FIN:EN:PDF>

38. Entrepreneurship 2020 Action Plan. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52012DC0795>

39. EU policy framework on SMEs: state of play and challenges. URL: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/EU-SMEs/EU-policy-SMEs.pdf>

40. For a European Industrial Renaissance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0014&from=ET>

41. Green business for small and medium-size enterprises. URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/SME-Guide-ENG-150.pdf>

42. Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e634b432-a969-4814-9f2b-bbe3042ca86f>

43. Iefremova O. Small entrepreneurs state regulation and development support of the European Union member countries. *Фінанси, облік, банки*. №1(22). 2017. с. 211-221.

44. Investing in a smart, innovative and sustainable Industry. URL: <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/investing-smart-innovative-and-sustainable-industry-renewed-eu-industrial-policy-strategy-communication>

45. Regulatory Fitness and Performance Programme (REFIT). URL: https://commission.europa.eu/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-less-costly-and-future-proof_en

46. Smart regulation – responding to the needs of small and medium-sized enterprises. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52013DC0122>

47. SME policy index. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b8aaa569-en.pdf?expires=1673387460&id=id&accname=guest&checksum=A0A4CC09AD68F3DD2A878CC50F6639F5>

48. Start-up and Scale-up initiative. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2016%3A733%3AFIN>

49. Territorial Agenda of the European Union 2020 - Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions. URL: https://www.nweurope.eu/media/1216/territorial_agenda_2020.pdf

50. "Think Small First": A Small Business Act for Europe. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_08_1003

51. Treaty of Lisbon. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>

52. Upgrading the Single Market: more opportunities for people and business. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2015%3A550%3AFIN>

53. Wise E. International benchmarking of regional innovation councils. URL: <https://www.researchgate.net/publication/327558282>

ДОДАТКИ

Продовження додатку А

Продовження додатку
План місцевого економічного розвитку
Житомирська міська об'єднана територіальна громада

1.6. Розробка порядку надання муніципальних послуг за рахунок частини від приросту сплачених податків до бюджету ЖМОТГ	січень 2021- грудень 2022	Державна фінансова служба у Житомирській області	-	Збільшення надходжень до бюджету ОТГ, надання муніципальних послуг СГД	Розроблений порядок; 6 СГД скористалися програмою
1.7. Організація та проведення заходів (круглі столи, семінари, інформаційні заходи) з розвитку та популяризації СВБ	січень 2021 - грудень 2022	КУ "АРМ", фонди, ЖМЦЗ	120 000/ 3 896,104	Проведено 12 заходів	учасників не менше 250, інформаційно охоплено СГД не менше 500, реалізовано 2 проекти
1.8. Висвітлення через медіа різноманітних питань підприємства (в т.ч. історії успіху місцевого виробника)	січень 2021 - грудень 2022	Бізнес ОТГ	100 000/ 3 246,753	Інформаційна підтримка, створення позитивного іміджу підприємств, в т.ч. СВБ	18 відеороликів/ відеороликів
1.9. Розвиток Офіційного геопорталу ЖМР в частині інвестиційних об'єктів	січень 2021 - грудень 2022	Приватний сектор	30 000/ 974,026	Підвищення рівня відкритості та прозорості ОТГ	100% актуалізована Інвестиційна мапа
1.10. Проведення дослідження для визначення гендерного портрету СГД ЖМОТГ	січень 2021 - грудень 2021	Громадські організації, фонди	100 000/ 3 246,753	Визначення гендерного портрету СГД ЖМОТГ	Проведене дослідження
1.11. Організація та проведення навчальних заходів для СГД	січень 2021 - грудень 2022	ЖМЦЗ, КУ "АРМ"	120 000/ 3 896,104	Створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності	8 заходів, не менше 240 учасників з урахуванням гендерної складової
1.12. Організація	січень 2021 - грудень	Приватний сектор,	400 000/ 12 987,01	Укладення угод про співпрацю,	2 Форуми, 2 ярмарки, 2 Бізнес-форуми, не

Продовження додатку А

Продовження додатку
План місцевого економічного розвитку
Житомирська міська об'єднана територіальна громада

		та проведення форумів роботодавців, ярмарків вакансій, бізнес-форумів	2022	навчальні заклади, КУ "АРМ", ЖМЦЗ		зростання рівня працевлаштування	менше 1000 учасників, не менше 2 укладених угод про співпрацю
Зовнішнє позиціонування та маркетинг Доступ до фінансування Земельні ресурси та інфраструктура Прозора, вільна від корупції адміністрація, що сприяє розвитку бізнесу	2. Підтримка експортних можливостей МСП міста на національній та міжнародній арені	2.1. Проведення заходів із підтримки місцевого виробника (Zhytomyr Business Fashion Day)	січень 2021 - грудень 2022	КУ "АРМ"	100 000/ 3 246,753	Створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності	2 заходи, 30 учасників заходів
		2.2. Розробка порядку відшкодування МСВ частини витрат на участь у торгових місіях, виставках	січень 2021 - грудень 2022	Державні установи	100 000/ 3 246,753	Зростання експорту, розвиток експортних компетенцій місцевого бізнесу	Затверджений порядок, 6 СГД скористалися програмою
		2.3. Розвиток інвестиційного порталу Invest in Zhytomyr	січень 2021 - грудень 2022	Приватний сектор	40 000/ 1 298,701	Підвищення рівня обізнаності про економічний та інвестиційний потенціал ОТГ	Не менше 5000 користувачів, не менше 30% користувачів з інших країн
		2.4. Підвищення рівня поінформованості СГД щодо програм технічної та фінансової підтримки ЄС	січень 2021 - грудень 2022	Фонди, приватний сектор, КУ "АРМ"	20 000/ 649,3506	підвищення рівня обізнаності СГД, зростання залучених інвестицій	Охоплено 500 СГД, 10 СГД скористалися програмами
Зовнішнє позиціонування та маркетинг Прозора, вільна від корупції адміністрація, що сприяє розвитку бізнесу Кваліфіковані трудові ресурси	3. Підтримка розвитку креативних індустрій та сфери послуг ОТГ	3.1. Організація діяльності школи бізнесу для учнів професійно-технічних навчальних закладів	січень 2021- грудень 2022	Професійно-технічні навчальні заклади, приватний сектор, громадські організації	200 000/ 6 493,506	Збільшення кількості СГД серед молоді, в т. ч. жінок, які брали участь у навчальній програмі	Проведено 4 школи, 80 учасників з урахуванням гендерної складової
		3.2. Популяризація професій у сфері послуг та креативних індустрій	січень 2021- грудень 2022	Бізнес, професійно-технічні навчальні заклади освіти, ЖМЦЗ	40 000/ 1 298,701		2 круглих столи, 2 відеоролики з історіями успіху, 8 екскурсій на краші підприємства у сфері креативних індустрій

Продовження додатку
План місцевого економічного розвитку
Житомирська міська об'єднана територіальна громада

	3.3. Організація навчальних курсів з вивчення англійської мови для підприємств у сфері послуг та креативних індустрій ОТГ	січень 2021- грудень 2022	ВНЗ, ЖМЦЗ	240 000/ 7 792,208	Підвищення кваліфікаційного рівня підприємців, створення умов для виходу на зовнішні ринки	40 учасників (4 групи по 10 осіб)

Стратегічні документи ЄС щодо розвитку малого підприємництва

[32; 33; 34; 37; 38; 40; 42; 44; 45; 46; 48; 49; 50; 51]

Документ	Головне посилання
Лісабонський договір	Підкреслює важливість малого підприємництва для економіки ЄС яка є найбільш конкурентоспроможна та динамічна економіка на базі світових знань
SBA	Підтримка малого підприємництва у сферах, які підприємства вважають найбільш складними (доступ до фінансування, краще регулювання тощо)
Інтегрована промислова політика Ери глобалізації	Покращити бізнес-середовища, особливо доступу до фінансування для малого бізнесу, стандартизації, розгортанні ключових сприятливих технологій та ІКТ, що допомагають малим підприємствам вийти на міжнародний рівень
Територіальний порядок денний ЄС 2020 – Інклюзивна, розумна та стала Європа та різноманітні регіони	Сприяти сталому розширенню для працівників, споживачів та малого підприємництва
План дій електронного уряду	Дії, що допомагають малому бізнесу витратити менше часу на адміністрування процедури, наприклад через просування транскордонних електронних закупівель
План дій щодо покращення доступу до фінансування для малого підприємництва	Поліпшити нормативне середовище для розширення доступу до венчурного капіталу, сприяти доступності інформації
Нормативна придатність і програма виконання	Пропонує розумні інструменти регулювання, щоб зробити законодавство ЄС більш ефективним у досягненні цілей політики
Посібник з дослідження та інноваційних стратегій для розумної спеціалізації	Підтримка малого бізнесу у створенні інноваційних процесів і продуктів
Сильніша європейська промисловість для зростання та відновлення економіки	Підтримка інтернаціоналізації малого підприємництва, просування передових технологій виробництва, що допоможе малому бізнесу знайти потенційні можливості на нових ринках
Підприємцтво 2020	Поліпшення підприємницького середовища, підтримка підприємницької діяльності, освіти та навчання, а також представлення прикладів підприємців
Розумне регулювання – реагує на потреби малих і середніх підприємств	Використання розумних інструментів регулювання, таких як оцінка впливу, щоб визначити, чи має законодавство звільнити малий бізнес
Ренесанс для європейської промисловості	Сприяння участі малого підприємництва у внутрішньому ринку, підтримка доступу до загальноєвропейської технологічної інфраструктури, в тому числі транскордонного, що полегшує підбір партнерів малого бізнесу, які хочуть бути частиною кластеру

Продовження додатку Б

Модернізація єдиного ринку: більше можливостей для людей і бізнесу	Поліпшити нормативні умови, щоб дозволити малим підприємцям отримати вигоду від єдиного ринку, в тому числі, з точки зору інтернаціоналізації
Запуск і масштабування ініціатив	Усунути перешкоди для отримання вигоди від єдиного ринку, полегшити доступ фінансування та створити комерційні можливості та партнерство
Інвестиції в розумну, інноваційну та стійку промисловість	Розвивати цифрові технології, підтримувати капітальні інвестиції на етапі розширення, сприяти інноваціям, в тому числі в менш інноваційних малих підприємствах традиційного сектору

АНОТАЦІЯ

Романенко К.М. Державне регулювання малого підприємництва в регіоні.

У випускній кваліфікаційній роботі висвітлено питання державного регулювання малого підприємства в м. Житомир протягом 2018-2022 рр., проаналізовано загальний стан та регулювання місцевими органами влади діяльності малого підприємництва в регіоні, викладено пропозиції щодо удосконалення підтримки малого підприємництва м. Житомир та їх значення.

Ключові слова: мале підприємництво, державне регулювання, підтримка державних органів, Житомирщина.

SUMMARY

Romanenko K.M. State regulation of small business in the region.

The final qualification work highlighted the issue of state regulation of small businesses in Zhytomyr during 2018-2022, analyzed the general state and regulation of small businesses in the region by local bodies, outlined proposals for improving support for small businesses in Zhytomyr and their significance.

Keywords: small business, state regulation, support of state bodies, Zhytomyr Region.

Згода

Я, Романенко Кесія Михайлівна, цим засвідчую, що є автором вступної кваліфікаційної роботи на тему: «**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ**» беру повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, та винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована ніколи раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

« 1 » жовтня 2023 року

Прізвище

Прізвище, ініціали

SCIENTIA DIFFICILIS SED FRUCTUOSA

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Романенко Ксенія Михайлівна, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ**» не містяться елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих записочень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«1» лютого 2023 року

(підпис)

SCIENTIA DIFFICILIS SED FRUCTUOSA

РЕЦЕНЗІЯ

на випускні кваліфікаційну роботу Романенко Ксенія Михайлівна на тему:
**«ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
В РЕГІОНІ»**

виконаної на здобуття ОС «Бакалавр»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
у Державному торговельно-економічному університеті

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер, відрізняється сучасністю, оскільки присвячена питанням сталого розвитку малого підприємства в області, на прикладі міста Житомира.

У процесі аналізу автором використовувалися теоретичні методи дослідження: порівняння для встановлення відмінностей подібностей ефективності діяльності та державного регулювання, розрахунок для оцінки ефективності діяльності малого підприємства Житомирщини; аналіз та синтез, який використовувався при оцінці рівня ефективності функціонування малих підприємств та державному регулювання даного питання, як в світі, так і в м. Житомир; логічні та гіпотетичні методи використовувалися при наміщенні пропозицій щодо підтримки малого бізнесу.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку посилань на використані інформаційні джерела та додатків.

Перший розділ висвітлює питання оцінки ефективності функціонування малого підприємства Житомирщини та діагностику проблем державного регулювання певної діяльності в регіоні.

У другому розділі визначено переваги світового досвіду державного регулювання малого підприємства на регіональному рівні, а також розроблення комплексу заходів по його підтримці у м. Житомир.

Дослідження були проведені на матеріалах розвитку малого підприємства в період з 2018 по 2022 роки.

Випускна кваліфікаційна робота відповідає вимогам, виконана у повному обсязі і заслуговує на позитивну оцінку, а її автор Романенко Ксенія Михайлівна на отримання кваліфікації бакалавра відповідно до обраної спеціальності

Рецензент

Володимир Сидоренко

Ксенія Романенко

«Земельно-будівельний факультет»

Житомирський університет

Володимир Сидоренко

